

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

вул. Січових Стрільців, 73, 11 поверх, м. Київ, Україна, 04053
Тел/факс: (+38 044) 4862878, 4862841, 4862812, 4863070, 4862883
E-mail: info@auc.org.ua www.auc.org.ua

№ 5-638
« 23 » жовтня 2017 року

**Прем'єр-міністру України
Гройману В. Б.**

*Щодо проблем у сфері
дошкільної освіти*

Вельмишановний Володимире Борисовичу!

На виконання Вашого доручення за підсумками робочої наради з членами Правління Асоціації міст України від 21.03.17 року, що відбулась за Вашої участі, щодо збільшення обсягів будівництва, реконструкції приміщень дошкільних навчальних закладів, розширення мережі навчально-виховних комплексів “школа-дитячий садок”, відкриття нових груп, зменшення черг на влаштування дітей у дошкільні навчальні заклади Асоціація міст України підготувала аналітичні матеріали в частині забезпечення громад послугами дошкільної освіти, що додаються.

Просимо Вас врахувати викладені в матеріалах пропозиції АМУ під час прийняття Урядом важливих рішень із питань державного сприяння розвитку сфери дошкільної освіти, а також при формуванні бюджетних видатків на розвиток освіти.

Сподіваємось на співпрацю та спільне вирішення проблем забезпечення громад України оптимальною мережею дошкільних навчальних закладів та охоплення якісними освітніми послугами всіх дітей дошкільного віку.

Додаток: на 9 арк.

**З повагою
Виконавчий директор Асоціації**

О. В. Слобожан

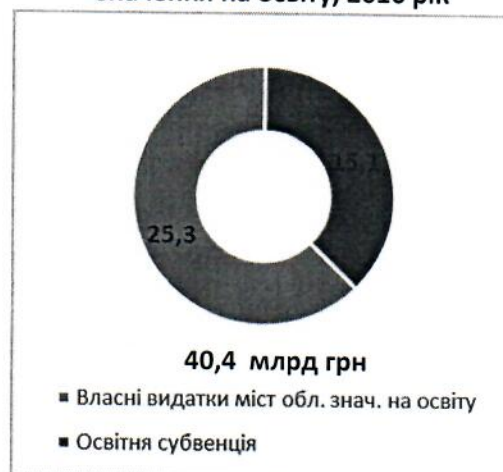
АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

про стан та проблеми органів місцевого самоврядування в частині забезпечення громад послугами дошкільної освіти

Відповідно до підпункту 2 пункту «а» статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до власних повноважень міських, селищних та сільських рад належить сприяння діяльності дошкільних навчальних закладів. Згідно з абзацом третім частини другої статті 3 Закону України «Про дошкільну освіту» держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної освіти в державних і комунальних дошкільних навчальних закладах у межах державних вимог до змісту, рівня й обсягу дошкільної освіти (Базового компонента дошкільної освіти) та обов'язкову дошкільну освіту дітей старшого дошкільного віку.

Зважаючи на збільшення населення, що відбулось у зв'язку з міграцією сімей із тимчасово окупованих та непідконтрольних територій України, пошуком робочих місць із вищою заробітною платою, зростанням районів із новобудовами та природнім приростом населення, зросла потреба у забезпеченні дітей послугами дошкільної освіти в містах. Так, наприклад, за інформацією Міністерства освіти і науки України, на початок 2016 року в «чергах» до дошкільних навчальних закладів перебували 78,5 тис. дітей. Спостерігається позитивна динаміка скорочення черги у 2017 році до 65 тис. дітей. Відповідно до планів Кабінету Міністрів України до кінця цього року ще буде створено 13 тис. місць у системі дошкільної освіти. Поряд із тим у планах Уряду знаходиться розробка плану подолання черг до 2020 року.

**Видатки міст обласного
значення на освіту, 2016 рік**

Загалом видатки міст обласного значення на освіту в 2016 році склали **40,4 млрд грн.**

або **44,4 %** всіх видатків місцевих бюджетів 2016 року на галузь освіти (90.9 млрд грн)

Рис. 1. Видатки місцевих бюджетів на освіту

Аналізуючи видатки місцевих бюджетів (рис. 1), уже сьогодні можна стверджувати про пріоритетність фінансування інших статей, зокрема в освіті. Перекладені державою повноваження з оплати комунальних послуг, заробітної плати непедагогічних працівників, утримання приміщень навчальних закладів та модернізації матеріально-технічної бази викликали дефіцит місцевого бюджету в багатьох регіонах. У той же час варто констатувати значний внесок органів місцевого самоврядування в розвиток мережі дошкільних навчальних закладів. Проаналізуємо деякі показники у розрізі міст-обласних центрів та двох областей, обраних вибірково для моніторингового зрізу.

Завантаженість комунальних дошкільних навчальних закладів (Рис. 2)

Як свідчать дані, дошкільні навчальні заклади міст-обласних центрів мають значну завантаженість, що в разі перевищує норму, наприклад, у таких містах, як Полтава, Хмельницький, Вінниця, Миколаїв, Луцьк та ін. У такому разі порушуються санітарні умови навчання та відпочинку дітей у закладах.

Рис. 2. Кількість дітей дошкільного віку у комунальних навчальних закладах на 100 місць

Аналізуючи завантаженість комунальних дошкільних навчальних закладів, маємо звернути увагу на наявність «черги» до них. Найбільше проблем є у м. Одесі, м. Києві, м. Миколаєві, м. Луцьку, м. Львові тощо.

Так, кількість неохоплених дітей за інформацією міст станом на вересень 2017 року становить (Рис. 3):

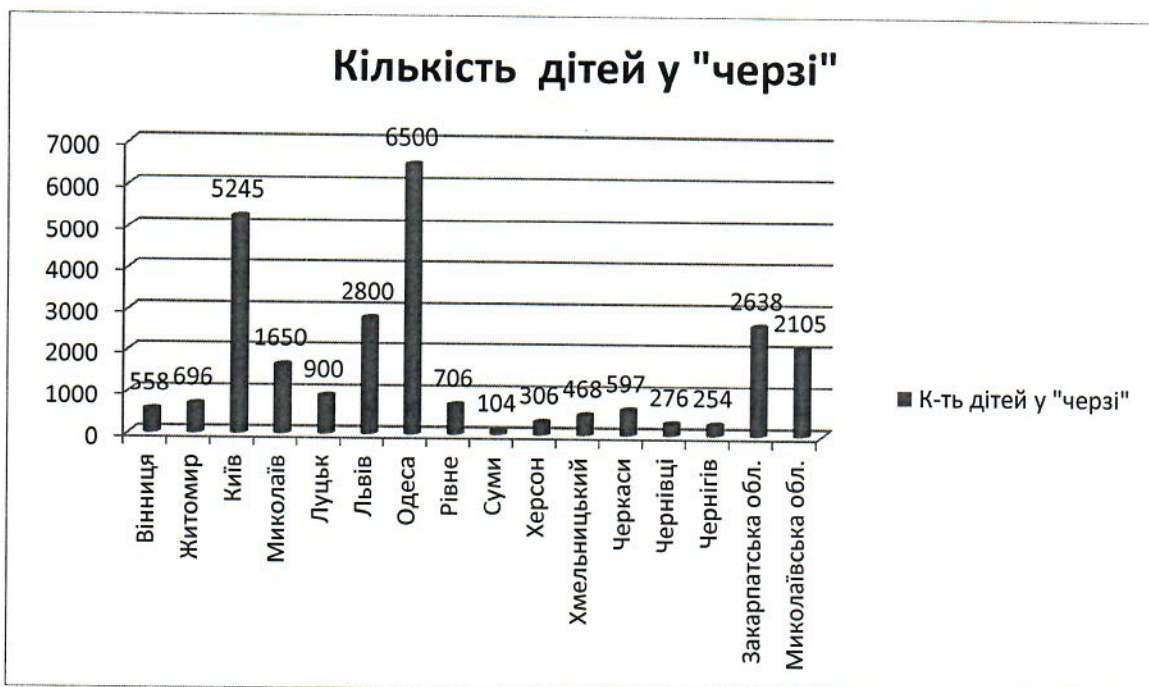

Рис. 3. Кількість дітей дошкільного віку, які стоять у «черзі» до дошкільних навчальних закладів

Дошкільна освіта для дітей із особливими освітніми потребами

Окрім завантаження дошкільних навчальних закладів, проблемою є переобладнання навчальних закладів для фізичного доступу та створення умов для розвитку дітей із особливими освітніми потребами (Рис. 4), що теж лягає додатковими видатками на місцеві бюджети. Наприклад, у м. Києві з 6480 дітей із особливими освітніми потребами 193 потребують спеціально обладнаних дошкільних навчальних закладів, у м. Суми з 1139 дітей – 190, у м. Полтаві з 2865 дітей – 56, у м. Вінниця з 655 дітей – 41, у м. Миколаєві з 1969 дітей – 10 тощо.

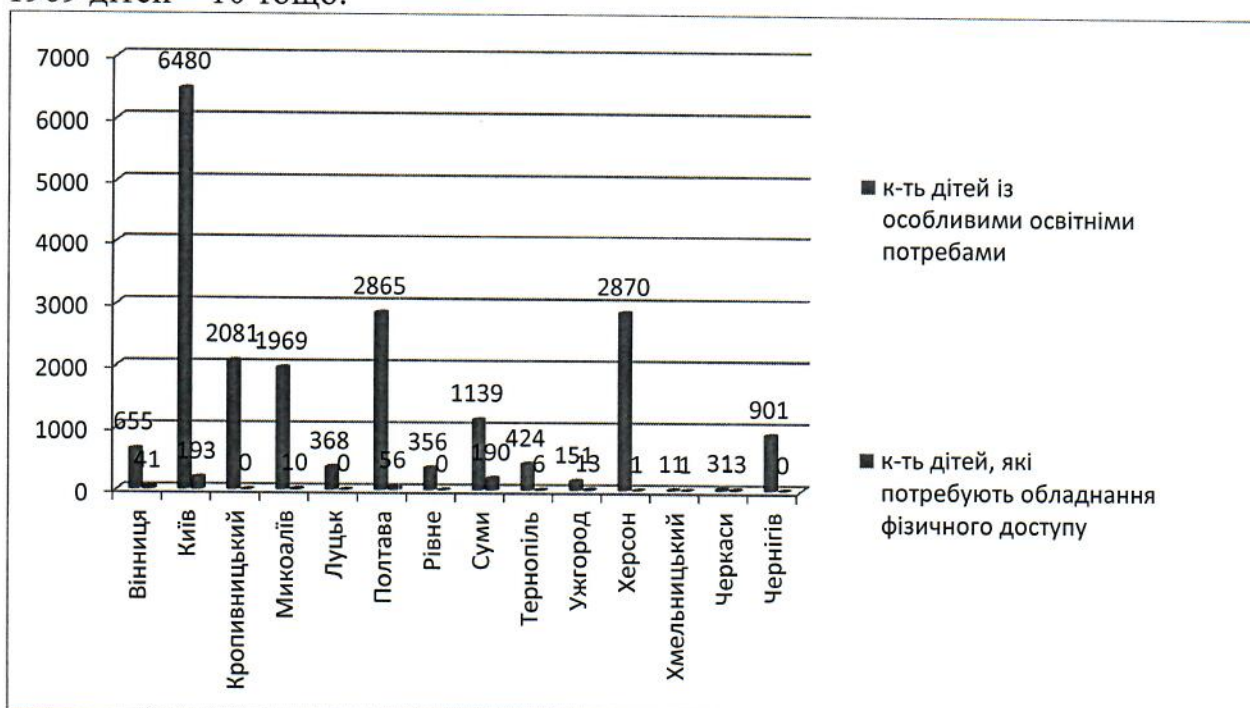

Рис. 4. Кількість дітей із особливими освітніми потребами та з них кількість таких, які потребують обладнання фізичного доступу до ДНЗ

У той же час виникає потреба будівництва нових дошкільних навчальних закладів. Так, за офіційною інформацією міст, маємо такі прогнозовані потреби (Див. рис. 5).

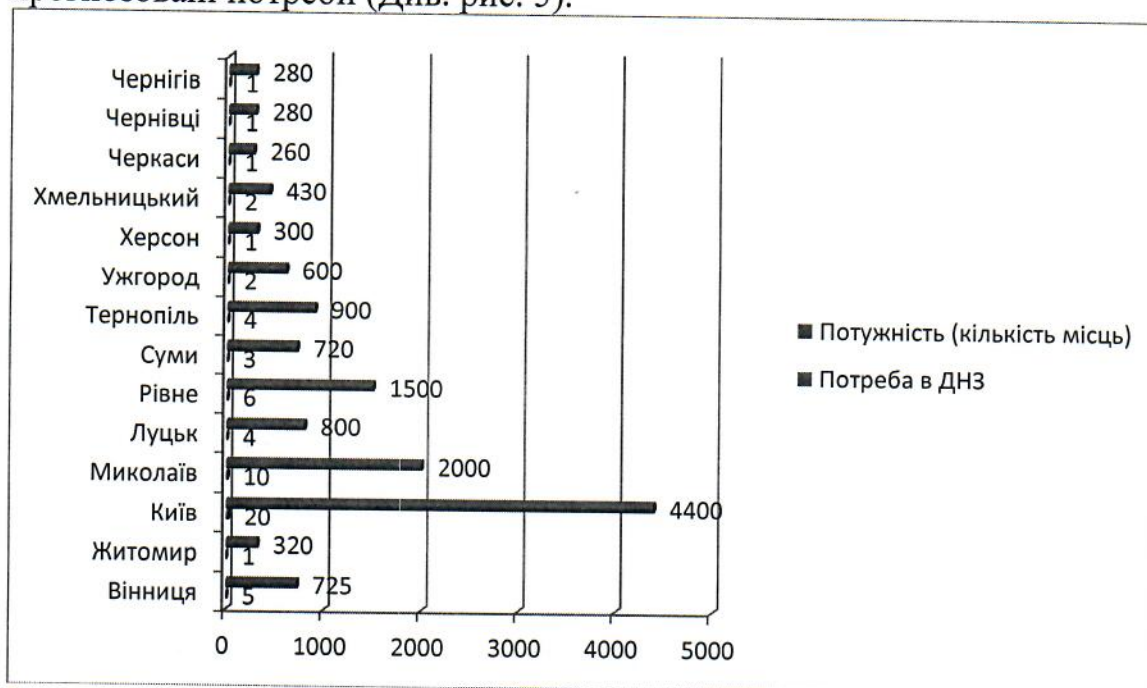

Рис. 5. Необхідність будівництва дошкільних навчальних закладів

Як свідчать дані таблиці, міста-обласні центри мають потребу у будівництві або відкритті нових груп дошкільних навчальних закладів. Наприклад, м. Київ потребує будівництва 20 ДНЗ, м. Миколаїв 10 ДНЗ, м. Рівне 6 ДНЗ тощо. У той же час, наприклад, відповідно до офіційної інформації Департаменту освіти і науки Миколаївської обласної державної адміністрації, лише по Миколаївській області потреба у будівництві нових дошкільних навчальних закладів складає 14 новобудов загальною потужністю 2560 місць, а за даними Закарпатської області маємо потребу в 34 новобудовах потужністю 2050 місць.

Окремим питанням є внутрішня політика органів місцевого самоврядування, спрямована на подолання самотужки за кошти виключно місцевого бюджету «черги» до дошкільних навчальних закладів з метою забезпечення дітей дошкільного віку якісними освітніми послугами у системі комунальних навчальних закладів.

Проаналізуємо показники динаміки змін у «черзі» дітей за період упровадження реформи децентралізації (Рис. 6):

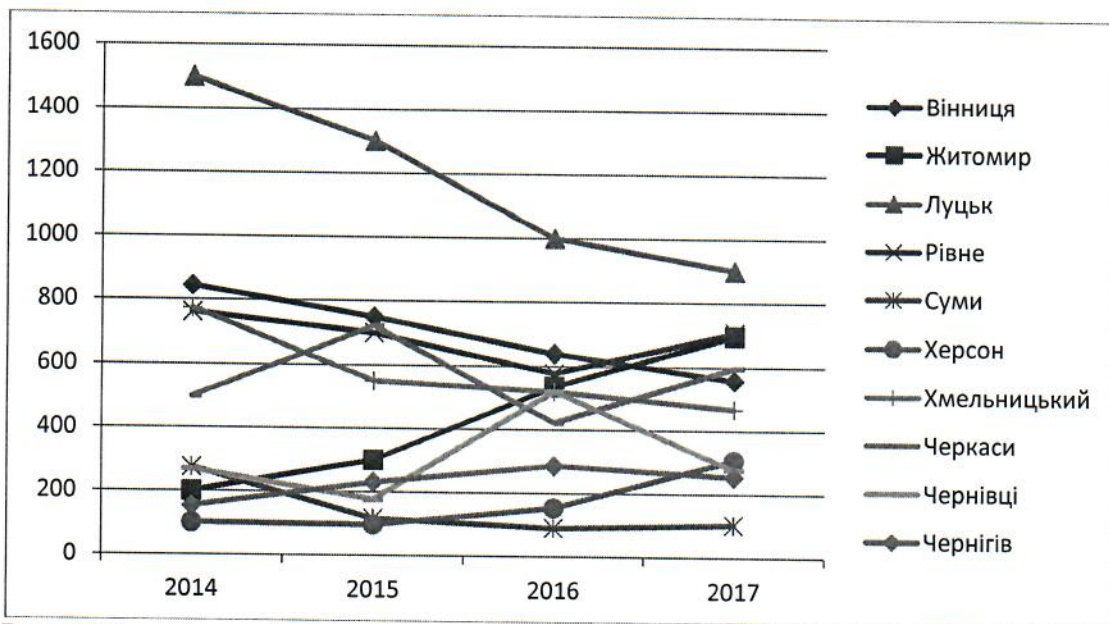

Рис. 6. Динаміка змін у «черзі» дітей до дошкільних навчальних закладів

Як бачимо з таблиці, зростає «черга» до дошкільних навчальних закладів м. Житомира, м. Херсона, м. Черкаси. Поряд із тим в інших містах відчутним є її зменшення. Це свідчить про конструктивну діяльність органів місцевого самоврядування та результативність реалізованих заходів, а також про необхідність державної підтримки вирішення проблеми:

Місто	2014	2015	2016	2017
Вінниця	Відкрито дошкільний навчальний заклад – 170 місць	Відкрито дошкільний навчальний заклад – 190 місць Відкрито 3 групи в діючих ДНЗ – 60 місць	Відкрито 7 груп в діючих ДНЗ – 130 місць	Відкрито дошкільний навчальний заклад – 210 місць. Відкрито 1 групу в діючому ДНЗ – 20 місць
Житомир	Відновлено 8 груп у ДНЗ на 160 місць	Відновлено 5 груп у ДНЗ на 100 місць	-	Закінчення відновлення та введення в експлуатацію ДНЗ № 58 на 320 місць
Київ	Створено додатково 3500 місць: 1. Збудовано 2 ДНЗ (400 місць). 2. Відновлено роботу 5 ДНЗ (510 місць). 3. Відновлено роботу 74 груп у	Створено додатково 2550 місць: 1. Збудовано 2 ДНЗ (400 місць). 2. Відновлено роботу 5 ДНЗ (530 місць). 3. Відновлено роботу 52 груп у працюючих ДНЗ (1040 місць).	Створено додатково 2932 місця: 1. Збудовано 1 ДНЗ (280 місць), 3 приватних ДНЗ (560 місць). 2. Відновлено роботу 2 ДНЗ (400 місць). 3. Відновлено роботу 55 груп у працюючих ДНЗ	Заплановано створити 3995 місць: 1. Збудовано 1 ДНЗ (120 місць). 2. Відновлено роботу 2 ДНЗ (290 місць). 3. Відновлено роботу 50 груп у

	працюючих ДНЗ (1480 місць). 4. Уведено в мережу 10 приватних ДНЗ (1310 місць)	Уведено в мережу 8 приватних ДНЗ (580 місць)	(1117 місць). Уведено в мережу 5 приватних ДНЗ (575 місць)	працюючих ДНЗ (1000 місць). Уведено в мережу 2 приватних ДНЗ (400 місць)
Кропивницький	Відкрито по 1 групі в ДНЗ № 1, № 23	Відкрито по 1 групі в ДНЗ № 1, № 71 та 2 групи в ДНЗ № 17	Додатково відкрито по 1 групі в НВО № 33, спец № 1	Додатково відкрита 1 група в ДНЗ № 1
Луцьк	1. Відкриття нового ДНЗ № 40 на 200 місць. 2. Відкриття однієї інклюзивної групи для дітей із особливими освітніми потребами.	1. Повернення частини приміщення ДНЗ № 25 (4 групи на 80 місць). 2. Відкриття двох груп у ДНЗ № 19 (на 40 місць). 3. Відкриття однієї інклюзивної групи у ДНЗ №38 для дітей із особливими освітніми потребами.	1. Реконструкція ДНЗ № 41 (повернення колишнього ДНЗ) (4 групи на 80 місць). 2. Відкриття 3-х груп у діючих ДНЗ (№№ 1,6,28) на 52 місця. 3. Відкриття ще однієї інклюзивної групи у ДНЗ №38 для дітей із особливими освітніми потребами.	Виготовлення проектної документації на будівництво нового ДНЗ за адресою вул. Дубнівська
Миколаїв	Відкрито 15 додаткових груп, прийнято відомчий ДНЗ № 101	Відновлено роботу ДНЗ № 143	Відкрито 8 додаткових груп	Відкрито 5 додаткових груп
Полтава	Відновлено діяльність груп у функціонуючих дошкільних навчальних закладах, та тимчасово не функціонуючий ДНЗ	Відновлено діяльність груп у функціонуючих дошкільних навчальних закладах	Відновлено діяльність груп у функціонуючих дошкільних навчальних закладах	Відновлено діяльність груп у функціонуючих дошкільних навчальних закладах, змінено тип закладу, відкрито дошкільне відділення
Рівне	Відновлення роботи ДНЗ № 8 (4 групи). Відкриття додаткових 2-х груп у	1. Відновлення роботи ДНЗ № 4 (5 груп) 2. Відкриття в НВК № 14 двох дошкільних груп.	1. Відкриття 1 групи в НВК № 37 (реорганізація). 2. Перепрофільовання 4-х	1. Відкриття 2-х дошкільних груп на базі НВК № 37, 1 (реорганізація). 2. Відновле

	функціонуючих ДНЗ, запровадження різних форм здобуття дошкільної освіти: консультативні центри, відвідування груп за віком без харчування, соціально-педагогічний патронат	3. Поетапна реорганізація НВК № 37 в ДНЗ (відкриття 1 дошкільної групи). 4. Запровадження різних форм здобуття дошкільної освіти: консультативні центри, відвідування груп за віком без харчування, соціально-педагогічний патронат	груп раннього віку в дошкільні групи. 3. Запровадження різних форм здобуття дошкільної освіти: консультативні центри, відвідування груп за віком без харчування, соціально-педагогічний патронат	ння роботи ДНЗ № 17 (5 груп). 3. Запровадження різних форм здобуття дошкільної освіти: консультативні центри, відвідування груп за віком без харчування, соціально-педагогічний патронат
Суми	Відкриття нових груп у діючих ДНЗ. Виведення перших класів у 3 ДНЗ та відкриття 3 груп	Виведення перших класів у 4 ДНЗ та відкриття 4 груп. Відкриття нового ДНЗ на 80 місць	-	1. Відкриття 3 груп у діючих ДНЗ. 2. Відкриття дошкільного відділення у НВК. 3. Планується відкриття нового ДНЗ на 70 місць.
Тернопіль	Відкриття 6 дошкільних груп	Відкриття 15 дошкільних груп	Відкриття 8 дошкільних груп	Відкриття 3 дошкільних груп
Ужгород	-	Відкрито 1 додаткову групу	Відкрито 1 додаткову групу	1. Відкрито 1 додаткову групу. 2. Виготовлено проектно-кошторисну документацію з реконструкції будівель існуючих ДНЗ з метою створення додаткових місць
Херсон	Відкрито п'ять додаткових груп у функціонуючих дошкільних навчальних закладах	Відкрито шість додаткових груп у функціонуючих дошкільних навчальних закладах та дошкільних	Відкрито п'ять додаткових груп у функціонуючих дошкільних навчальних закладах та	Реорганізовано одну ЗОШ №33 в НВК з дошкільним підрозділом

		підрозділах	реорганізовано одну ЗОШ №43 в НВК з дошкільним підрозділом	
Хмельницький	1.Відновлення діяльності ДНЗ; 2.Відкриття додаткових груп.	1.Будівництво ДНЗ; 2.Відкриття додаткових груп; 3.Реконструкція ДНЗ.	1.Будівництво ДНЗ; 2.Відкриття додаткових груп; 3.Реконструкція ДНЗ.	1.Будівництво трьох ДНЗ; 2.Відкриття додаткових груп; 3.Реконструкція ДНЗ; 4.Відкриття нового ДНЗ у 2017 році
Черкаси	-	Відкрито 1 групу на 20 дітей	Відкрито 2 групи на 50 дітей	Заплановано відкриття 6 груп на 150 дітей
Чернівці	Відкрито 4 групи для 80 дітей у функціонуючих ДНЗ	Відкрито 5 груп для 100 дітей у функціонуючих ДНЗ	1.Відкрито 4 групи для 100 дітей у функціонуючих ДНЗ 2.Реорганізовано ЗОШ у НВК з 4 дошкільними групами для 100 дітей	1.Відкрито 8 груп для 160 дітей у функціонуючих ДНЗ/НВК. 2.Завершується будівництво нового ДНЗ на 8 груп (160) дітей. 3.Завершується капітальний ремонт будівлі ДНЗ на 6 груп (120 дітей).
Чернігів	Відкрито 2 групи / 35 місць	Відкрито 1 групу / 15 місць	-	Відкрито 1 групу на 40 місць

Незважаючи на це, досить високими залишаються показники в м. Києві (2014 рік – 14853 дітей; 2015 рік – 12559; 2016 рік – 10958; 2017 рік – 5245) та м. Миколаєві (2014 рік – 4560 дітей; 2015 рік – 4185; 2016 рік – 3800; 2017 рік – 3500).

Як свідчать дані таблиці, органи місцевого самоврядування запроваджують багато заходів зі створення умов для дітей дошкільного віку та розвитку мережі дошкільних навчальних закладів. Поряд із тим залишається невирішеними такі проблеми:

1. Складність повернення у комунальну власність будівель дошкільних закладів, що використовуються за іншим призначенням.
2. Висока вартість будівництва нових ДНЗ, що не може бути профінансовано лише за кошти міського бюджету. Наприклад, у м. Вінниці видатки на будівництво орієнтовно складатимуть

148,4 млн грн., м. Луцьку, м. Ужгороді 50 млн грн., м. Рівному 22 млн грн., м. Києві 1400 млн грн., м. Чернігів 65 млн грн. тощо.

3. Чинний механізм будівництва нових житлових будинків не передбачає обов'язковості одночасного будівництва об'єктів соціальної інфраструктури, зокрема ДНЗ.

На думку Асоціації міст України, проблему з будівництвом дошкільних навчальних закладів можна вирішити такими шляхами:

1. Відновлення діяльності збудованих об'єктів, що раніше функціонували як дошкільні навчальні заклади, спрощення процедури їх повернення до комунальної власності органів місцевого самоврядування.
2. Прийняття Верховною Радою України проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту» (№ 6164 від 07.03.2017) після відповідного доопрацювання, яким передбачено спрощення механізму реорганізації дошкільних навчальних закладів компенсуючого типу в інші типи, наприклад комбінованого типу.
3. Прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту» у частині відкриття корпоративних ДНЗ.
4. Використання площ професійно-технічних навчальних закладів, що не використовуються раціонально, для дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів.
5. Будівництво нових ДНЗ, у т.ч. за рахунок визначених на ці потреби квот уДФРР, або цільового виділення коштів із Державного бюджету України за програмою прямого фінансування чи співфінансування.
6. Затвердження на законодавчому рівні процедури обов'язкового створення соціальної інфраструктури у мікрорайонах інтенсивної забудови міст, у тому числі і за кошти пайової участі.

Отже, назріла необхідність внести зміни у чинне законодавство з метою сприяння будівництва об'єктів соціальної інфраструктури, зокрема ДНЗ, у мікрорайонах інтенсивної забудови міст, а також передбачити механізм співфінансування такого будівництва з Державного бюджету України.

Аналітичний центр АМУ